

шій половині 2010 р., акції як інструмент вкладення активів ІСІ стануть знову актуальними не раніше першої половини 2010 р. У випадку песимістичного сценарію розвитку, за якого стабілізація настане не раніше кінця 2010 р. – у першій половині 2011 р., цікавість до акцій залишиться латентною.

Поліпшити ситуацію покликаний прийнятий наприкінці 2008 р. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)", який, зокрема, дасть змогу керівним відкритим фондам формувати більш гнучку структуру їхніх активів та розширити можливості для уникнення втрат на ринку, який перебуває на стадії спаду.

Література

1. Закон України "Про ін-ти спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)" від 15.03.2001 р., № 2299-III.
2. Борщ Л.М. Інвестування: теорія в практика : навч. посібн. / Л.М. Борщ, С.В. Герасимова. – 2-ге вид. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – 585 с.
3. Шелудько Б.М. Фінансовий ринок : навч. посібн. – К. : Вид-во "Знання", 2006. – 535 с.
4. Оксаніч С. Інвестиційне середовище в Україні: погляд з фондового ринку // Національна безпека і оборона. – 2006. – № 6. – С. 60-62.
5. Поворозник В. До питання про розвиток ін-тів спільного інвестування та їх інвестиційний потенціал. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua/Monitor/desember08/4.htm>.

УДК 338. 246

*Доц. О.Б. Жихор, канд. екон. наук; доц. О.М. Мельник,
канд. екон. наук – Львівська державна фінансова академія*

ТИПОЛОГІЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА ІННОВАЦІЙНОЮ ПРОБЛЕМНІСТЮ

Запропоновано типологію регіонів України за інноваційною проблемністю: регіони середнього рівня проблемності, регіони високого рівня проблемності, регіони кризового стану. Обґрунтовано заходи подолання інноваційної проблемності в різних типах регіонів України. Встановлено, що впровадження інновацій у проблемні регіони є цілком реальним завданням, реалізація якого вже в найближчі роки сприятиме активізації їхнього розвитку.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна проблемність, заходи подолання.

Assoc. prof. O.B. Zhyhor; assoc. prof. O.M. Melnyk – Lviv state financial academy

Ukraine regions typology after innovative problem

Typology of regions of Ukraine is offered after an innovative problem: regions of middle level of problem, regions high level problems, regions of the crisis state; grounded measures of overcoming of innovative problem in the different types of regions of Ukraine. It is set that introduction of innovations in problem regions is the fully real task realization of which already in the nearest years will be instrumental in activation of their development.

Keywords: innovative development, innovative problem, measures of overcoming.

Актуальність теми. Підходи до вирішення проблем інноваційного розвитку регіонів України привертають увагу дедалі ширшого кола науковців.

Надзвичайно гостро вони проявляються у депресивних, проблемних і слабозрозумітих регіонах, які є предметом наукових досліджень вчених різних країн. Особлива увага приділялася і приділяється цим регіонам в Україні, яку у середині 90-х років розглядали як всуціль депресивну територію, яка потребувала для активізації розвитку допомоги ззовні. Враховуючи світовий досвід, провідні вчені вважають, що панацеєю для активізації соціально-економічного зростання регіонів різного ієрархічного рівня є інноваційна діяльність.

Отже, одним із стратегічних завдань інноваційної політики розвитку регіонів має бути обґрунтоване впровадження інновацій в депресивних, проблемних і слабозрозумітих регіонах для активізації їхнього соціально-економічного зростання.

Аналіз останніх наукових досліджень. Зокрема, дослідження впливу впровадження інновацій і розвитку інноваційних процесів на формування постіндустріального суспільства в Україні та на розвиток окремих регіонів загалом висвітлено в працях О.М. Алімова, О.І. Амоші, Є.І. Бойка, А.С. Гальчинського, В.М. Геєця, З.В. Герасимчук, С.В. Захаріна, М.А. Козоріз, А.І. Сухорукова, Л.І. Федулової, В.С. Яцкова та інших. Вивчення специфічного впливу інновацій і розвитку інноваційних процесів на санацію депресивних і активізацію розвитку проблемних і слабозрозумітих регіонів здійснюють З.В. Герасимчук, В.Л. Галушак, Я.В. Шевчук та інші.

Невирішеність проблемних питань розвитку інноваційної діяльності в регіонах та потреба обґрунтування заходів подолання проблем розвитку інноваційної діяльності зумовили актуальність цього дослідження.

Метою дослідження є розроблення типології регіонів України за інноваційною проблемністю та обґрунтування заходів подолання інноваційної проблемності в різних типах регіонів України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Питання віднесення тих чи інших регіонів України до депресивних, проблемних чи слабозрозумітих досі є дискусійним.

У Законі України "Про стимулювання розвитку регіонів" зазначено, що депресивна територія – це регіон чи його частина (район, місто обласного значення або кілька районів, міст обласного значення), рівень розвитку якого (якої) за показниками, визначеними цим Законом, найнижчі серед територій відповідного типу [1]. Але є вчені, котрі не можуть погодитися з таким визначенням, оскільки загальновідомо, що депресивними вважають, зазвичай ті територіальні утворення, які після процвітання з певних причин зазнали занепаду. Ось як про це пише, наприклад, Я.В. Шевчук: депресивна територіальна суспільна система – це така територіальна система конкретного ієрархічного рівня, в якій за відносно короткий проміжок часу кардинально змінилися тенденції соціально-економічного розвитку – від висхідних до низхідних, від процвітання до занепаду. При цьому вчений наголошує, що варто розрізняти зміст понять "депресивна територіальна суспільна система" (система, яка характеризується конкретним соціально-економічним станом) і "депресивність" (поява та перебіг процесу спадного поступу в кордонах територіальної суспільної системи, який веде до погіршення соціально-економічної ситуації в її межах) [2].

На сьогодні, судячи за статистичними даними, депресивні регіони в Україні загалом відсутні. Радше за все, депресія в регіональному зрізі може проявитися за окремими параметрами у певних сферах чи видах економічної діяльності. На такі міркування наводять дослідження В.Л. Галушак, яка вивчаючи проблемні регіони України, тобто такі, у яких "відсутні або втрачені дієві стимули сталого розвитку, що зумовлено низьким рівнем ресурсного забезпечення, нераціональною структурою економіки, несприятливими передумовами розвитку, що спричиняє погіршення якості життя нинішніх та майбутніх поколінь і вимагає активного втручання держави", класифікує їх за ознаками проблемності з погляду соціально-економічного розвитку. Це дало їй підставу виділити три типи проблемних регіонів: за економічною проблемністю, за соціальною проблемністю та за екологічною проблемністю. Причому, В.Л. Галушак виділяє регіони середнього рівня проблемності, регіони високого рівня проблемності та регіони кризового стану. Наприклад, до регіонів за економічною проблемністю у кризовому стані віднесено Тернопільську, Хмельницьку, Чернівецьку; до регіонів за соціальною проблемністю у кризовому стані – Житомирську, Кіровоградську, Херсонську; до регіонів за екологічною проблемністю у кризовому стані – Вінницьку, Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку області [3]. Сумнівно, чому до регіонів за екологічною проблемністю у кризовому стані не віднесено Київську область, у якій є Чорнобиль.

Під інноваційною проблемністю регіонів ми розуміємо наявність таких проблем в розвитку регіональних суспільних систем, які гальмують впровадження інновацій. Ми застосували метод, яким широко користуються географи в процесі регіональних досліджень та архітектори у практиці містобудівництва та районного планування. Суть цього методу полягає в тому, що всі отримані в процесі дослідження картосхеми друкують на прозорих аркушах, які опісля накладають один на одного, що дає змогу візуально згрупувати регіони за показниками, параметрами, явищами, процесами і ознаками. Верифікацію здійснюють за допомогою табличного матеріалу та висновків, отриманих в процесі дослідження.

Як наслідок, ми отримали типологію регіонів України за інноваційною проблемністю, яку наведено в табл. 1 і на рис. 1.

Одним із найважливіших завдань регіональної політики України має бути врахування інноваційної політики розвитку регіонів, яке має базуватися на типології проблемних регіонів за інноваційною проблемністю та розробленні системи заходів стосовно кожного типу регіонів. Активізації розвитку таких типів регіонів має передувати велика робота через засоби масової інформації з населенням і виробниками, тобто прямими споживачами, які мусять усвідомити, що завдяки інноваціям вони можуть скористатися якіснішими товарами. Важливо зацікавити й комерційні структури, які мають переконатися, що отримають конкурентну перевагу і поліпшать свої позиції на ринку лише внаслідок впровадження інновацій. Органи центральної державної влади України повинні враховувати у своїй політичній і соціально-економічній діяльності те, що стратегічна перевага української економіки на світовому ринку

можлива лише завдяки впровадженню інновацій на всіх ієрархічних рівнях: національному, регіональному, внутрішньорегіональному і локальному.

Табл. 1. Типологія регіонів України за інноваційною проблемністю

Рівень проблемності	Регіони
регіони середнього рівня проблемності	Київ, Донецька, Луганська, Харківська, Дніпропетровська, Запорізька, Львівська, Одеська
регіони високого рівня проблемності	Волинська, Івано-Франківська, Вінницька, Черкаська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, АР Крим, Севастополь
регіони кризового стану	Закарпатська, Тернопільська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська

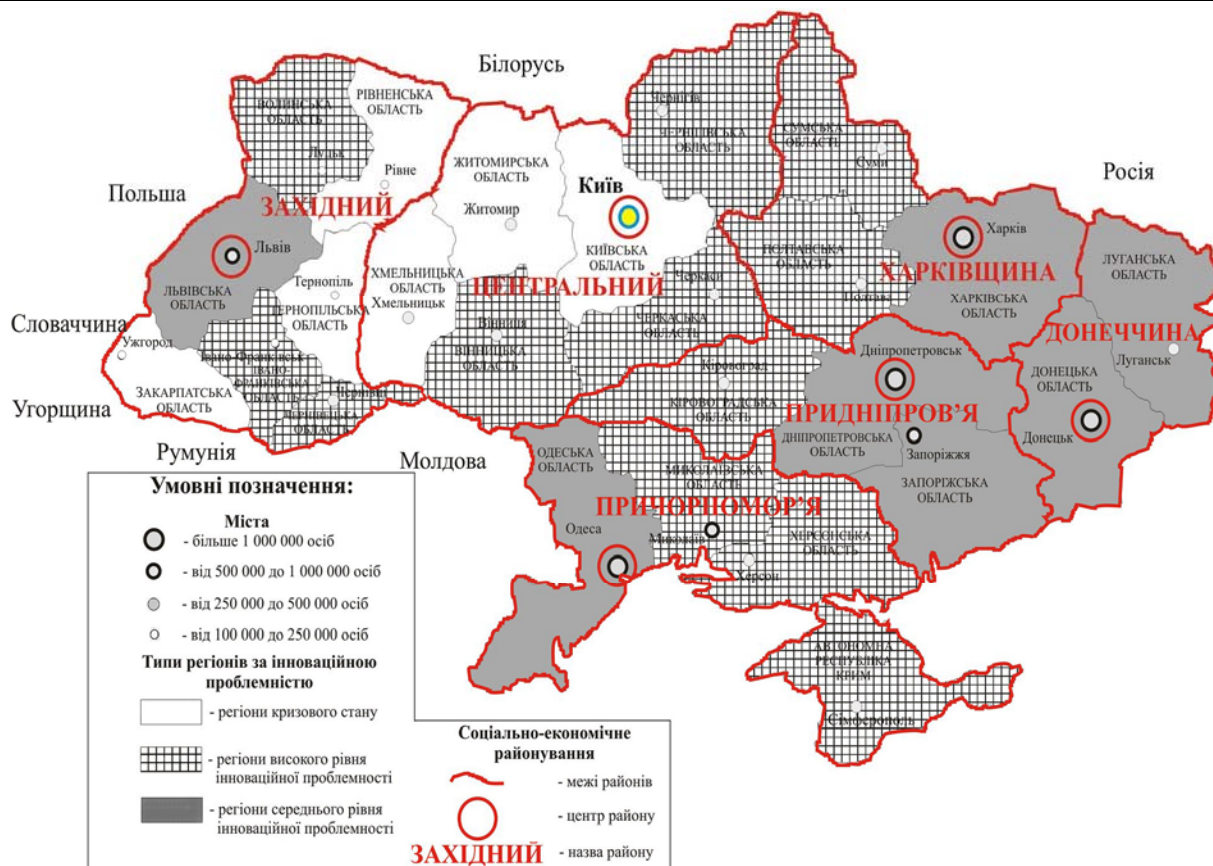

Рис. 1. Типологія регіонів України за інноваційною проблемністю

Л.І. Федулова вважає [4], що основним інструментом механізму реалізації державної політики інноваційного розвитку в депресивних, проблемних і слаборозвинених регіонах можуть бути програми інноваційного розвитку проблемних регіонів, які потрібно спрямувати на: якомога активніше залучення споживачів до процесу розробки нової продукції з метою кращої адаптації її характеристик до вимог ринку; об'єднання підприємств у різноманітних формах для розподілу витрат і ризиків, пов'язаних із впровадженням інноваційної продукції; об'єднання науково-дослідних організацій і промисловості, з метою створення науково-дослідних підрозділів, виконання спільних наукових програм, обміну досвідом.

Ми поділяємо думку Л.І. Федулової в тому плані, що для подальшого економічного зростання проблемних регіонів важливо реалізувати систему заходів у напрямі збереження та розвитку науково-технологічного й іннова-

ційного потенціалу, завдяки яким проблемні регіони зможуть вирішувати такі завдання: підтримувати науково-дослідні роботи для вирішення проблем розвитку регіону, забезпечувати єдність науково-технологічного прогресу з економічним, суспільним та духовним розвитком, удосконалювати механізми державного регулювання інноваційного розвитку економіки регіону, розвитку, реалізації та збереження інноваційного потенціалу.

Для того, щоб у проблемних регіонах могли вирішуватися такі завдання, на наш погляд, важливо зробити максимально доступною для них інноваційну інфраструктуру, яка повинна мати належний рівень розвитку у кожному з регіонів, або розвивати таку інфраструктуру безпосередньо у проблемних, депресивних чи слаборозвинених регіонах. Адже, без цього неможливо забезпечити інноваційний тип розвитку об'єктів, структур, організацій в окреслених територіальних утворах (рос. *инновационный тип развития*, англ. *innovation model of development*) [5], суть якого полягає у перенесенні акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, переході до випуску високотехнологічної продукції, впровадженні прогресивних організаційних і управлінських рішень в інноваційній діяльності та "високих технологій".

Вважаємо, що розбудову інноваційної інфраструктури в дуже проблемних та інноваційно-кризових регіонах варто розпочинати зі створення, насамперед, допоміжної інфраструктури виробничо-технологічної підсистеми, до яких в Державній цільовій економічній програмі "Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009-2013 рр." [6] віднесено суб'єкти, що забезпечують процеси впровадження інновацій на всіх стадіях (консультативні, інформаційні та лізингові компанії, венчурні фонди тощо). Ці новостворені суб'єкти допоміжної інфраструктури могли б активно співпрацювати з суб'єктами базової інфраструктури, незалежно від того, де останні розташовані, сприяючи таким чином поширенню інновацій у проблемних, слаборозвинених та депресивних регіонах, підтримувальни таким чином малий інноваційний бізнес, розвиток мережі нових елементів інноваційної інфраструктури (інноваційних центрів, центрів трансферу технологій, наукових парків, регіональних інноваційних кластерів, інноваційних бізнес-інкубаторів тощо). Згодом все це сприятиме створенню суб'єктів базової інфраструктури (науково-дослідних інститутів, вищих навчальних закладів, державних лабораторій, лабораторій промислових підприємств тощо). Тільки таким чином можна зміцнити регіони України та утвердити інноваційну модель розвитку, що розглядається в Програмі як один з найважливіших системних чинників підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки та національної безпеки держави.

На підставі власних досліджень ми розробили систему заходів, спрямовану на подолання інноваційної проблемності в регіонах різного типу (табл. 2).

Під час впровадження інновацій і розвитку інноваційних процесів в умовах санації депресивних і активізації розвитку проблемних і слаборозвинених регіонів особливе місце займає фінансування проектів, які повинні мати проривний характер. І. Оніщук зазначає [7], що найважливішими елементами

схеми фінансування інвестиційного проекту проривного характеру є: залучення всіх можливих джерел фінансування: від державного бюджету всіх рівнів і міжнародних організацій – до комерційних підприємств і недержавних фондів; пайовий характер фінансування, що виявляється в різних формах; програмний характер фінансування, за якого фіксуються мета, етапи, плановані результати, способи контролю і засобу моніторингу; інтегрально поворотний характер фінансування, коли працюють різні схеми повернення інвестицій і допускаються інвестиції в демонстраційні об'єкти з метою просування всього проекту загалом; облік різних видів ризиків у разі реалізації інноваційних проектів.

Табл. 2. Заходи подолання інноваційної проблемності в різних за інноваційною проблемністю типах проблемних регіонів

Рівень проблемності	Регіони	Пріоритетні заходи, які слід врахувати у регіональній політиці України
Регіони середнього рівня проблемності	Київ, Донецька, Луганська, Харківська, Дніпропетровська, Запорізька, Львівська, Одеська	Розбудова інноваційної інфраструктури, зміцнення і нарощування інноваційного потенціалу та повноцінне його використання, активізація дифузії інновацій у регіони кризового стану.
Регіони високого рівня проблемності	Волинська, Івано-Франківська, Вінницька, Черкаська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, АР Крим, Севастополь	Зміцнення інноваційної інфраструктури. Створення суб'єктів базової інфраструктури (науково-дослідних інститутів, вищих навчальних закладів, державних лабораторій, лабораторій промислових підприємств тощо). Інтенсифікація інноваційної діяльності.
Регіони кризового стану	Закарпатська, Тернопільська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська	Забезпечення доступності до інноваційної інфраструктури та розвиток найважливіших елементів допоміжної інноваційної інфраструктури безпосередньо у проблемних регіонах. Активізація інноваційної діяльності. Реалізація окремих інноваційних соціально значимих проектів. Створення науково-дослідних підрозділів, виконання спільних наукових програм, обмін досвідом.

Джерелами фінансування інновацій у ринкових умовах господарювання можуть стають: державні засоби, засоби регіонального рівня, зокрема бюджетні, та засоби спеціальних фондів; галузеві (відомчі) засоби, що можуть досягати значних обсягів, та засоби спеціально створених центрів з вирішення тієї чи іншої наукової проблеми (наприклад, засоби фонду енергозбереження); фінансові ресурси міжнародних фондів, а саме: закордонних державних і міждержавних організацій, засоби закордонних приватних компаній.

Заходи подолання інноваційної проблемності в різних типах регіонів, які представлено у дослідженні, мають бути враховані у регіональній політиці України.

Висновки. Таким чином, очевидно, що впровадження інновацій у проблемні регіони є цілком реальним завданням, реалізація якого вже в найближчі роки сприятиме активізації їхнього розвитку.

Література

1. Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів" від 8 вересня 2005 року № 2850-IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. – № 51, ст. 548) [із змінами, внесеними згідно із Законом № 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005, ВВР. – 2006. – № 9, 10-11, ст. 96].
2. Шевчук Я.В. Депресивні територіальні суспільні системи: критерії визначення та напрямки санації // Серія: Проблеми регіонального розвитку. – Львів : Вид-во ІРД НАН України, 2008. – 133 с.
3. Галушак В.Л. Організаційно-економічні засади формування та реалізації політики розвитку проблемних регіонів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 18.10.01 – Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. – Полтава, 2006. – 20 с.
4. Федулова Л. Оцінка рівня інноваційно-технологічного розвитку регіонів / Л. Федулова // Аналітичні записки – Ін-т стратегічних досліджень. – 2008. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua/Monitor/oktober08/18.htm> – Назва з екрану.
5. Інноваційний тип розвитку України / Вікіпедія. Вільна енциклопедія. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.uk.wikipedia.org/wiki/>.
6. Державна цільова економічна програма "Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009-2013 рр." / затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 447 від 14.05.2008.
7. Онищук І. Формування організаційно-інвестиційного механізму реалізації інноваційних проектів випереджаючого розвитку. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.municipal.gov.ua/data/loads/onishuk_2006.doc.

УДК 630.651

Асист. Г.Я. Ільницька-Гикавчук – НЛТУ України, м. Львів

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Розглянуто причини низької інвестиційної привабливості лісового господарства. Здійснено аналіз існуючих механізмів залучення іноземних інвестицій в лісове господарство. Розглянуто напрями вкладення іноземних коштів. Встановлено, що іноземні інвестиції надходять у лісове господарство у вигляді грантів на реалізацію певних проектів, метою яких є реформування лісового господарства, забезпечення сталого розвитку галузі, зважаючи на важливе значення лісових ресурсів у екологічній та економічній безпеці.

Ключові слова: інвестиції, проект, лісове господарство, аналіз.

Assist. G.Ya. Ilnitska-Gykavchyk – NUFWT of Ukraine, L'viv

Analysis of existing tendencies of foreign investing of forestry economy

The causes of low investment attractiveness of forestry economy are considered. The analysis of existing mechanism of drawing of foreign investments in forestry economy is done. The trends of foreign investment are considered. It is set that foreign investments enter forestry as underbacks on realization of certain projects, the purpose of which is reformation of forestry, providing of steady development of industry, because of important value of forest resources in ecological and economic safety.

Keywords: invest, project, forestry economy, analysis.

Інвестиції є важливим чинником ефективного розвитку кожної галузі економіки. Проте в лісове господарство інвестицій надходить вкрай недостатньо, основними причинами чого є нестабільність і недосконалість законодавства, фінансово-кредитної системи, зменшення обсягів бюджетного фінансування, тривалий термін окупності інвестицій, значна залежність галузі від